

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

“โทษ” เป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญา เพื่อใช้บังคับกับผู้กระทำความผิด โทษจึงหมายถึง การกระทำที่เป็นผลร้ายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับโทษ โดยโทษจะมีลักษณะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำความผิดว่ามี ความร้ายแรงและเกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายหรือรัฐมากน้อยเพียงใด ตามกฎหมายไทยมีการ กำหนดเรื่องโทษทางอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 18 อันได้แก่ โทษประหารชีวิต โทษจำคุก โทษกักขัง โทษปรับและโทษริบทรัพย์สิน โดยแบ่งประเภทออกเป็นโทษที่บังคับ เอากับชีวิต ได้แก่ โทษประหารชีวิต โทษที่บังคับเอากับเสรีภาพ ได้แก่ โทษจำคุกและโทษ กักขัง และสุดท้ายโทษที่บังคับเอากับทรัพย์สิน ได้แก่ โทษปรับและโทษริบทรัพย์สิน

โทษปรับ (Fine) เป็นการลงโทษที่มุ่งประสงค์จะบังคับเอากับบรรดาทรัพย์สินของ ผู้กระทำความผิดเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ไม่ว่าจะโดยการชำระเงินต่อรัฐ หรือการทำให้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของตน จากการศึกษา พบว่า โทษปรับเป็นโทษที่ศาลนำมาใช้บังคับมากที่สุด มีทั้งการใช้บังคับอย่างโทษประธาน คือ กฎหมายกำหนดโทษปรับปรับสถานเดียวและศาลก็ลงโทษปรับดังเช่นในความผิดลหุโทษ และ อาจมีลักษณะเป็นโทษผนวกที่ศาลอาจกำหนดให้ลงเพิ่มแก่ผู้กระทำความผิดดังที่ประมวล กฎหมายอาญามาตรา 20 ได้วางหลักว่าในบรรดาความผิดที่กฎหมายให้ลงโทษทั้งจำคุกและ ปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้ แสดงว่าศาลไม่จำเป็นต้องลงโทษปรับ เสมอไป ตามปกติก็ลงโทษจำคุกเท่านั้น เว้นแต่เป็นความผิดร้ายแรง หรือมีเหตุอันควร ลงโทษจำคุกและปรับในกรณีที่ยกโทษจำคุกคงแต่โทษปรับสถานเดียวตามมาตรา 55 หรือศาล จะรอการลงโทษจำคุกไว้แต่เห็นควรให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษปรับแทนที่จะปล่อยตัว ผู้กระทำความผิดโดยไม่ได้รับโทษใดๆ นอกจากนั้น โทษปรับยังมีลักษณะเป็นโทษอุปกรรม คือ เมื่อกำหนดโทษอื่นเป็นโทษประธานไปแล้วต้องลงโทษปรับกำกับไปด้วยเสมอ เช่น การ ลงโทษทั้งจำคุกและปรับไปพร้อมกัน

วัตถุประสงค์ของโทษปรับเป็นไปเพื่อใช้แทนการลงโทษจำคุกกระยะสั้น ในกรณีที่เห็นว่า จำเลยกระทำความผิดที่ไม่รุนแรงถึงขนาดที่จะต้องลงโทษจำคุก หรือเห็นว่าการจำคุกจำเลยใน ระยะเวลาอันสั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์มากไปกว่าการให้จำเลยชดใช้ความเสียหายที่ตนได้ก่อ ขึ้นเพราะความผิดนั้น จึงลงโทษปรับจำเลยแทน โทษปรับจึงเป็นทางออกที่ดีที่สุดทางหนึ่ง ใน การหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อผู้กระทำความผิดเองไม่ว่าในทางใด และการจำคุกกระยะสั้นไม่ก่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ไม่ว่าในด้านปราบปรามหรือข่มขู่ หรือแม้แต่

การปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิดก็ตาม ในทางตรงกันข้ามโทษจำคุกระยะสั้น อาจทำให้ผู้กระทำความผิดมีจิตใจแข็งกระด้าง และเกิดปมด้อยในตัวเอง และทำให้ความมีคุณค่าในตนเองต้องเสื่อมถอยลง เนื่องจากเข้าไปอยู่ในสังคมของอาชญากร โทษจำคุกอาจทำให้ผู้ต้องโทษเกิดความเคยชินกับสังคมในเรือนจำ ไม่รู้สึกเป็นความเสียหายน่าอับอาย ซึ่งไม่ว่าจะเป็นในทางใดก็ตามย่อมไม่ก่อให้เกิดผลดี ส่วนโทษปรับนั้น ผู้ถูกลงโทษย่อมไม่เกิดความเคยชิน เพราะถูกปรับเมื่อใดก็เป็นความเสียหายส่วนตัวเมื่อนั้น ความเสียหายดังกล่าวคือผู้ต้องหาต้องชำระค่าปรับ ส่วนที่ว่าส่วนตัวก็คือไม่ก่อให้เกิดความอับอาย หรือจิตใจแข็งกระด้าง ดังนั้น โทษปรับนอกจากจะมีผลดีในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำแล้ว ยังสามารถบรรเทาความเสียหายในทางสังคมแก่ผู้กระทำความผิดได้โดยตรง นอกจากนี้ โทษปรับยังก่อให้เกิดผลดีในทางเศรษฐกิจของรัฐ โดยรัฐไม่ต้องขาดรายได้และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสร้างสถานที่คุมขังและค่าเลี้ยงดูผู้ต้องขัง

อย่างไรก็ดี วัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับ หากพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษในปัจจุบันซึ่งมีอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ 1. การลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) ที่เน้นการลงโทษให้สาสมกับการกระทำความผิดด้วยรูปแบบการลงโทษที่มีลักษณะรุนแรง ป่าเถื่อน ตามหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน 2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ที่มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบไม่กล้าจะกระทำความผิดซ้ำอีก และมุ่งข่มขู่สังคมให้เกิดความเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด มีผลเป็นการหยุดหรือลดอาชญากรรมมิให้เกิดขึ้น และมีผลเป็นการยับยั้งพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย 3. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดโอกาสการกระทำความผิด (Incapacitation) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก โดยการตัดออกไปจากสังคมอย่างถาวรด้วยการลงโทษประหารชีวิต หรือตัดออกไปเพียงชั่วคราวด้วยการลงโทษจำคุก และ 4. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) ซึ่งเน้นการลงโทษเพื่อปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด ให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อเข้าสู่สังคมได้อีกครั้งโดยไม่เกิดปมด้อยว่าตนได้เคยกระทำความผิดและได้รับโทษมาก่อน พบว่า โทษปรับนับว่าเป็นการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ทำให้ผู้กระทำความผิดที่ต้องชำระค่าปรับได้รับความสูญเสียทางเศรษฐกิจ เกิดความกลัวและเข็ดหลาบไม่กล้าจะกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต

แต่ระบบการลงโทษปรับของประเทศไทยในปัจจุบัน มิได้ทำให้การลงโทษปรับเป็นไปตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เนื่องจากโทษปรับที่กำหนดแบบตายตัวนั้น ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในการลงโทษ กล่าวคือ ในสังคมนั้นระบบทุนนิยม บุคคลแต่ละคนย่อมมีฐานะทางการเงินต่างกัน ผู้กระทำความผิดที่มีฐานะทางการเงินดี มีความสามารถในการเสียค่าปรับจะไม่เกรงกลัวต่อการบังคับโทษปรับและมีแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำอีกในอนาคต เพราะในบาง

กรณีจำนวนเงินค่าปรับที่ต้องเสียให้รัฐ ถือเป็นจำนวนที่น้อยเมื่อเทียบกับประโยชน์ หรือความคุ้มค่าที่ตนได้รับจากการกระทำความผิด ส่วนผู้กระทำความผิดที่มีฐานะยากจน หากถูกศาลพิพากษาลงโทษปรับ มักจะไม่สามารถชำระค่าปรับได้ จนต้องถูกศาลบังคับใช้วิธีการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ หรือการกักขังแทนค่าปรับแทน ซึ่งทางปฏิบัติในปัจจุบัน ศาลมักจะนำวิธีการกักขังแทนค่าปรับมาใช้เพียงวิธีการเดียวเท่านั้น เนื่องจากการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับทำได้ยากและมีเงื่อนไขจำกัดบางประการ ส่งผลให้ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินในการชำระค่าปรับต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ มีผลให้ผู้ต้องโทษสูญเสียอิสรภาพโดยไม่สมควรแก่กรณีและขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับที่มุ่งจะบังคับเอากับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด มิใช่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพของผู้กระทำความผิด

จากการศึกษาพบว่า การบังคับโทษปรับในประเทศไทย ยังมีปัญหาและข้อขัดข้องทำให้การบังคับโทษปรับไม่เกิดผลสัมฤทธิ์ในการให้ความเป็นธรรมกับผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้

1. ปัญหาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การลงโทษ

เนื่องจากการลงโทษปรับกับบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มักไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นการข่มขู่หรือยับยั้ง (Deterrence) ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษปรับ ผู้กระทำความผิดมักไม่เกิดความเกรงกลัวและกลัวที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก เหตุเพราะการลงโทษปรับแม้ว่าจะกระทบต่อสิทธิในทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดก็ตาม แต่หากมิได้สร้างความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้นั้นแต่อย่างใด จึงอาจกล่าวได้ว่าโทษปรับมิได้สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ที่มีฐานะเศรษฐกิจดี ในขณะที่เดียวกันโทษปรับกลับสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้ยากจนหรือผู้มีปัญหาทางเศรษฐกิจและเมื่อผู้ต้องโทษปรับ ไม่มีเงินมาชำระค่าปรับ การบังคับโทษปรับอาจทำให้ผู้นั้นต้องถูกใช้มาตรการเสริมและแทนการปรับอื่นๆ ซึ่งได้แก่ การยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับและการกักขังแทนค่าปรับ โดยเฉพาะการกักขังแทนค่าปรับ เป็นการลงโทษที่มุ่งเอากับเสรีภาพของบุคคลผู้ต้องโทษปรับ อันเป็นการบังคับโทษปรับที่ผิดประเภท กล่าวคือ โทษกักขังเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพ ในขณะที่โทษปรับเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับทรัพย์สิน

2. ปัญหาการกักขังแทนค่าปรับ

การบังคับโทษปรับในกรณีที่ผู้ต้องโทษไม่มีเงินมาชำระค่าปรับโดยวิธีการกักขังแทนค่าปรับนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ทั้งๆ ที่ผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับแท้จริงแล้วมิใช่ผู้ที่ถูกลงโทษกักขัง หากเป็นมาตรการที่ใช้ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับที่ไม่ยอมชำระ

ค่าปรับ ที่รัฐมุ่งจะเอาทรัพย์สินของผู้นั้นมาชำระตามจำนวนที่ศาลกำหนด เพื่อดำเนินการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด การที่ศาลสั่งให้ผู้นั้นต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ จึงเป็นเหตุให้บุคคลดังกล่าวต้องสูญเสียเสรีภาพโดยไม่สมควรและไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของการลงโทษปรับ ทั้งยังส่งผลให้รัฐต้องรับภาระในการควบคุมดูแลผู้ถูกกักขังเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ บุคลากร สวัสดิการ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และที่สำคัญ การกักขังแทนค่าปรับถือว่าการจำคุกกระยะสั้น ทำให้ผู้นั้นต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในบางประการ และการต้องถูกกักขัง อาจทำให้ผู้นั้นต้องถูกกักขังนั้นเรียนรู้พฤติกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรม หรือได้รับการถ่ายทอดวิธีการก่ออาชญากรรม และทำให้ต้องสูญเสียคุณค่าในตนเองไป เนื่องจากได้รับการตราหน้าต่อสังคมว่าเป็นคนชั่วกึ่ง จึงเป็นการยากที่จะกลับมาใช้ชีวิตในสังคมตามปกติ

3. ปัญหาเรื่องการกำหนดค่าปรับ

พบว่า การกำหนดค่าปรับตามระบบกฎหมายไทยนั้น ศาลจะคำนึงถึงสัดส่วนความร้ายแรงของการกระทำความผิด โดยไม่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด และไม่มีการกำหนดกรอบดุลพินิจของศาลไว้ในกฎหมายที่จะกำหนดค่าปรับจริงให้ได้สัดส่วนกับสภาพทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่นๆ ของผู้กระทำความผิด การกำหนดโทษปรับอย่างสูงจึงไม่ได้ช่วยให้การกระทำความผิดฐานนั้น ๆ หดไปหรือลดน้อยลงแต่อย่างใด มีแต่ปัญหาจะเพิ่มขึ้น เพราะผู้ต้องโทษปรับที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับก็จำต้องถูกศาลใช้มาตรการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับ และมาตรการกักขังแทนค่าปรับต่อไป ส่วนผู้ต้องโทษปรับที่มีฐานะดี มีความสามารถในการชำระค่าปรับ ก็ไม่รู้สึกเกรงกลัวต่อการกระทำความผิด

4. ปัญหาโทษที่จะลงแก่นิติบุคคล

รูปแบบการลงโทษนิติบุคคลของประเทศไทยในปัจจุบัน ไม่มีความชัดเจนและไม่สามารถทำให้การบังคับโทษปรับต่อนิติบุคคลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้ เพราะบุคคลธรรมดา กับนิติบุคคลมีองค์ประกอบและสถานะที่แตกต่างกัน โดยวัตถุประสงค์ของการลงโทษนิติบุคคลนั้น มีขึ้นเพื่อควบคุมนิติบุคคลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและแก้ไขนิติบุคคลที่กระทำความผิดให้ปรับตนเป็นสมาชิกของสังคมที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันการกระทำต่างๆ ได้กระทำในรูปของนิติบุคคลเป็นส่วนมาก การลงโทษนิติบุคคลจึงเป็นการป้องกันมิให้นิติบุคคลแสวงหาประโยชน์โดยผิดกฎหมายและไม่ชอบธรรม แต่เนื่องจากการบังคับโทษปรับกับนิติบุคคลในปัจจุบัน ในกรณีที่นิติบุคคลไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะใช้วิธีการยึดทรัพย์สินใช้แทนค่าปรับ เนื่องจากไม่อาจกักขังแทนค่าปรับได้ เพราะนิติบุคคลไม่มีตัวตนจริง และการยึดทรัพย์สินแทนค่าปรับนั้น ส่งผลกระทบต่อนิติบุคคลหลายประการด้วยกัน เช่น ส่งผลกระทบ

ต่อผู้ถือหุ้น หรืออาจมีผลต่อนิติบุคคลถึงขั้นเลิกกิจการ หรือในบางกรณีที่นิติบุคคลต้องโทษปรับ แต่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ เพียงเพราะขาดสภาพคล่องชั่วคราว ก็ต้องขาดโอกาสในการปรับปรุง และฟื้นฟูกิจการไป จึงทำให้การบังคับโทษปรับต่อนิติบุคคลไม่เกิดสัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

จากปัญหาเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า การบังคับโทษปรับในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ประสงค์ของการลงโทษ การบังคับโทษปรับโดยการกักขังแทนค่าปรับเป็นการลงโทษที่ผิดเจตนารมณ์แต่ดั้งเดิมของการลงโทษปรับ การกำหนดค่าปรับของประเทศไทยในปัจจุบันก็ไม่อาจสร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้กระทำความผิดต่างฐานะได้ และในประการสุดท้ายการการบังคับโทษปรับยังมีมาตรการที่ไม่เพียงพอและเหมาะสมกับนิติบุคคลที่กระทำความผิด ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรกำหนดมาตรการอื่นมาเสริมและแทนการปรับ เพื่อให้การบังคับโทษปรับเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitation) ที่นานาประเทศต่างให้ความสำคัญในปัจจุบัน ซึ่งเป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่มุ่งฟื้นฟูผู้กระทำความผิดทั้งทางด้านจิตใจ ร่างกาย โดยมุ่งหมายจะป้องกันไม่ให้นุคคลที่ได้กระทำความผิดขึ้นแล้วกลับกระทำความผิดขึ้นอีก ด้วยการแก้ไขปรับปรุงตัวบุคคลผู้กระทำความผิดและยึดแนวคิดที่ว่า การลงโทษซึ่งเป็นผลร้ายนั้น ไม่น่าจะทำให้บุคคลกลับตัวเป็นคนดีได้ จึงควรเปลี่ยนมาใช้การปฏิบัติ (Treatment) แทนโดยปฏิบัติด้วยวิธีต่าง ๆ อาทิเช่น การรอกการลงโทษ และในระหว่างรอกการลงโทษ ศาลก็อาจกำหนดให้จำเลยอยู่ภายใต้เงื่อนไขเพื่อคุมประพฤติได้ หรือวิธีการปรับปรุงผู้ต้องโทษในระหว่างคุมขัง ได้แก่ การฝึกหัดอาชีพ การให้การศึกษแก่ผู้ต้องโทษ หรือการอบรมทางศีลธรรมและศาสนา และการให้ความช่วยเหลือหลังจากพ้นโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดสามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้ โดยการตั้งกองทุนช่วยเหลือการบริการจัดหางานให้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนขอเสนอแนะวิธีการบังคับโทษปรับ และมาตรการเสริมใช้แทนการปรับที่เหมาะสมในประเทศไทย เพื่อให้การบังคับโทษปรับเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแยกเป็นวิธีการบังคับโทษปรับโดยการเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรการแทนโทษปรับโดยใช้เป็นมาตรการอิสระ และวิธีการบังคับโทษปรับและมาตรการสำหรับนิติบุคคล รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการบังคับโทษปรับโดยการเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

1) ควรกำหนดให้มีศาลสามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษปรับได้ เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจได้มากขึ้น และเพื่อแก้ไขปัญหาการไม่ชำระค่าปรับและปัญหาการกักขังแทนค่าปรับ นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งการคุมความประพฤติน่าจะมีผลให้ผู้กระทำความผิดเกิดความรู้สึกเกรงกลัวและยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำความผิดต่อไป

เนื่องจากในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 ไม่ได้บัญญัติให้สามารถรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษปรับได้ จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 56 โดยกำหนดเพิ่มเติมเป็นวรรคท้าย ความดังต่อไปนี้

มาตรา 56 วรรคท้าย “ในกรณีที่ศาลจะพิพากษาปรับผู้ใด ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น มิได้เคยฝ่าฝืนการบังคับโทษปรับ หรือผิดเงื่อนไขเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับมาก่อน เมื่อศาลได้คำนึงถึงเหตุต่าง ๆ ดังได้กล่าวไว้ในวรรคแรก และศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลจะพิพากษา รอกการลงโทษปรับหรือรอกการกำหนดโทษปรับผู้นั้น โดยกำหนดเงื่อนไขคุมความประพฤติและ จัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามเห็นสมควรก็ได้ เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคสองและวรรคสาม สามารถนำมาใช้บังคับกับกรณี การรอกการลงโทษปรับหรือรอกการกำหนดโทษปรับได้ตามความเหมาะสม”

นอกจากนั้น หากมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจ รอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษปรับได้ จะทำให้ศาลสามารถใช้มาตรการคุมประพฤติกับ กรณีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดได้ โดยการกำหนดเงื่อนไขภายใต้การคุมประพฤติตามที่ บัญญัติไว้ในมาตรา 56 วรรคสอง อาทิเช่น การทำงานบริการสังคม เป็นต้น เป็นการเปิดโอกาส ให้ศาลใช้มาตรการอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับนิติบุคคล นอกเหนือจากการลงโทษปรับ และเป็นการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการชำระค่าปรับของนิติบุคคลได้ดีอีกทางหนึ่ง

2) ควรกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ผู้กระทำความผิด ผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยกำหนดให้ชำระค่าปรับเป็นงวดๆ ในจำนวนที่แน่นอนและภายใน ระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ อาจอยู่ภายใต้เงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ โดยการแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาให้บัญญัติเพิ่มเติมเป็นมาตรา 29 วรรคสาม ความดังต่อไปนี้

มาตรา 29 วรรคสาม " ภายในระยะเวลาที่ระบุไว้ในวรรคหนึ่ง หากศาลนั้นเองหรือผู้ต้องโทษปรับร้องขอภายหลังมีคำพิพากษา เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะความร้ายแรงของความผิดและฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับแล้วเห็นว่า ผู้นั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้ทันเวลาที่กำหนด ศาลจะอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับ โดยนำค่าปรับมาชำระต่อศาลเป็นงวด ๆ ภายในกำหนดเวลาที่ศาลเห็นควรกำหนดก็ได้ และศาลจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใด ๆ ประกอบตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้ และหากปรากฏต่อมาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องโทษปรับดีขึ้น หรือผิคนัดไม่ยอมชำระค่าปรับตามงวดที่กำหนด ศาลมีอำนาจสั่งเพิกถอนคำสั่งอนุญาตนั้นเสียและบังคับชำระค่าปรับได้ทันที ทั้งนี้ โดยวิธีการยึดทรัพย์หรือกักขังแทนค่าปรับ"

การนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ในประเทศไทย นอกจากจะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ในการลงโทษได้เป็นอย่างดีแล้ว ยังเป็นการแก้ไขปัญหาเรื่องการไม่ชำระค่าปรับ ทำให้รัฐมีงบประมาณเพิ่มขึ้นจากค่าปรับที่เรียกเก็บและทำให้รัฐไม่ต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดูแลผู้ถูกกักขังแทนค่าปรับอีกด้วย

2. มาตรการแทนโทษปรับโดยใช้เป็นมาตรการอิสระ

1) ควรนำมาตรการทำงานบริการสังคม (The Community Service Order) มาใช้กับแทนโทษปรับ โดยให้ผู้กระทำความผิดทำงานโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่ชุมชน องค์กร เอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร หรือผู้เสียหาย โดยนำมาตรการทำงานบริการสังคมมาใช้อย่างเป็นทางการไม่ต้องผูกติดกับเงื่อนไขการรอกการลงโทษหรือรอกการกำหนดโทษ หรือการคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 56 และเป็นมาตรการนอกเหนือไปจากการทำงานบริการสังคมแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 30/1 - 30/3 และการที่ศาลจะใช้มาตรการทำงานบริการสังคมแทนโทษปรับ ก็ไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่บนเงื่อนไขว่าจำเลยมีพฤติการณ์จงใจฝ่าฝืนไม่ชำระค่าปรับหรือไม่ หรือไม่จำต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไขใด ๆ เพียงแต่ศาลเห็นว่าการให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคมจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากกว่า ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ทำงานบริการสังคมแทนการลงโทษทางอาญาได้ โดยระดับของความผิดที่จะนำมาตรการทำงานบริการสังคมมาใช้แทนการลงโทษปรับนั้น จะต้องเป็นกรณีความผิดที่ไม่รุนแรง หรือความผิดอาญาที่เกิดจากข้อห้าม (Mala Prohibita) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการจราจรทางบก เป็นต้น

2) ควรนำมาตรการในรูปแบบของการให้การศึกษาและการฝึกอบรมมาใช้แทนโทษปรับ โดยระดับของความผิดที่สามารถจะใช้มาตรการดังกล่าวแทนการลงโทษปรับได้นั้น จะต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูง และเป็นความผิดที่เกิดจากข้อห้าม หรือ Mala Prohibita โดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้นมาเพราะขาดความรู้ความ

เข้าใจในเรื่องนั้นๆ และมาตรการให้การศึกษาและการฝึกอบรมจะไม่ทำให้ผู้นั้นกระทำความผิดขึ้นมาอีก วิธีการดังกล่าว ได้แก่ การกำหนดให้ผู้นั้นกระทำความผิดเข้ารับการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของตน หรือการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนโดยรัฐทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งอบรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ผู้นั้นกระทำความผิด เพื่อให้ผู้นั้นกระทำความผิดเกิดความสำนึกในการกระทำความผิดของตนและไม่กระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจะเกิดผลดีทั้งต่อตัวผู้นั้นกระทำความผิดและต่อสังคมมากกว่าการลงโทษปรับด้วยจำนวนค่าปรับเพียงเล็กน้อย

โดยมาตรการดังกล่าวควรนำมาใช้อย่างเป็นอิสระ เช่นเดียวกับการทำงานบริการสังคม โดยไม่จำเป็นต้องผูกติดเงื่อนไขใด ๆ และไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่บนเงื่อนไขว่าจำเลยมีพฤติการณ์ตั้งใจฝ่าฝืนไม่ชำระค่าปรับหรือไม่ เพียงแต่ศาลเห็นหากผู้นั้นได้รับการศึกษาและการฝึกอบรม จะทำให้ผู้นั้นสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีต่าง ๆ และทำประโยชน์ต่อสังคมได้ในอนาคต ศาลก็อาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นเข้ารับศึกษาและฝึกอบรมแทนการลงโทษปรับได้

3) ควรนำมาตรการในรูปแบบของการทำให้เกิดความอับอายแก่ผู้กระทำความผิด (Shaming Penalties) มาใช้แทนการลงโทษปรับ ในกรณีที่ต้องการสร้างจิตสำนึกที่ดีให้แก่ผู้กระทำความผิดและสังคม โดยนำมาใช้กับความผิดที่มีอัตราโทษปรับไม่สูงนัก เช่น ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายจราจร ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายรักษาความสะอาดของบ้านเมือง และความผิดลหุโทษ เช่น การทิ้งเศษขยะบนพื้นถนน การทำให้สวนสาธารณะสกปรก การพ่นสีตามกำแพงสาธารณะ โดยวิธีการลงโทษตามมาตรการดังกล่าวคือ การให้ผู้นั้นกระทำความผิดทำความสะอาดตามสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ศาลกำหนด และมีการเผยแพร่การบังคับโทษประเภทนี้ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบโดยผ่านสื่อมวลชน เพื่อให้ผู้นั้นกระทำความผิดได้รับความอับอายเพื่อจะได้ไม่กล้าทำความผิดขึ้นอีกในอนาคต ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการข่มขู่สังคมว่าใครก็ตามที่กระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ ก็จะต้องถูกปฏิบัติในลักษณะเช่นเดียวกัน

โดยมาตรการในรูปแบบของการทำให้เกิดความอับอายนี้ ควรนำมาใช้อย่างเป็นอิสระเช่นเดียวกับการทำงานบริการสังคมและมาตรการในรูปแบบการให้การศึกษาและการฝึกอบรม โดยไม่จำเป็นต้องผูกติดเงื่อนไขใด ๆ และไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่บนเงื่อนไขว่าจำเลยมีพฤติการณ์ตั้งใจฝ่าฝืนไม่ชำระค่าปรับหรือไม่ เพียงแต่ศาลเห็นหากผู้นั้นได้รับความอับอายจากการกระทำความผิดของตน จะทำให้ผู้นั้นสามารถแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่ดีต่าง ๆ และทำประโยชน์ต่อสังคมได้ในอนาคต ศาลก็สามารถสั่งให้ผู้นั้นกระทำการใด ๆ เพื่อให้เกิดความอับอายแทนการลงโทษปรับได้

3. วิธีการบังคับโทษปรับและมาตรการเสริมสำหรับนิติบุคคล

1) เนื่องด้วยสภาพการบังคับโทษที่มีอยู่อย่างจำกัดของนิติบุคคล จึงควรนำวิธีการอนุญาตให้ผ่อนชำระค่าปรับมาใช้กับกรณีนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดด้วย โดยยึดหลักเดียวกันกับการบังคับใช้กับบุคคลธรรมดา โดยการยินยอมให้มีการผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวด ๆ ตามจำนวนเงินและระยะเวลาที่ศาลกำหนด วิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการบังคับโทษปรับที่มีประสิทธิภาพ เพราะทำให้สามารถบังคับค่าปรับได้ตามจำนวนที่ต้องการและทำให้บริษัทสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ เป็นการเปิดโอกาสให้บริษัทได้แก้ไขฟื้นฟูกิจการของตน ซึ่งการที่ศาลยินยอมให้ผ่อนชำระค่าปรับจะก่อให้เกิดผลดีกว่าการบังคับค่าปรับโดยวิธียึดทรัพย์แทนค่าปรับ ที่มีผลกระทบต่อกิจการและทรัพย์สินของบริษัท ตลอดจนเกิดผลกระทบต่อผู้ถือหุ้นของบริษัทที่ไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิดของนิติบุคคล

2) เนื่องจากกระทำความผิดของนิติบุคคลในบางครั้งได้สร้างความเสียหายอย่างมากต่อเศรษฐกิจโดยรวม เช่น ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดที่กระทำโดยสถาบันการเงิน เป็นต้น และมาตรการลงโทษแก่นิติบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปราบปรามการกระทำความผิดของนิติบุคคล จึงควรนำมาตรการการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างซึ่งเป็นมาตรการที่สามารถใช้ได้ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลมาใช้กับกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดด้วย โดยใช้เป็นมาตรการเสริมโทษปรับ ซึ่งเป็นโทษที่ศาลจำเป็นต้องบังคับใช้เพราะโดยสภาพของกฎหมาย โดยกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการเลือกใช้มาตรการดังกล่าวกับนิติบุคคล

โดยแนวทางในการนำมาตรการการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างมาใช้เสริมโทษปรับนั้น เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มประมวลกฎหมายอาญามาตรา 50 ในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัยประเภทการห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง โดยการแก้ไขให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจได้แม้ว่าผู้นั้นจะไม่ถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษ เพียงแต่ศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดหรืออาจจะกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลอาจสั่งให้ห้ามผู้นั้นประกอบอาชีพบางอย่างได้ การห้ามมิให้นิติบุคคลประกอบอาชีพนี้จะเป็นหนทางในการกระทำความผิดในอนาคต ถือเป็นการป้องกันการกระทำความผิดได้ดีทางหนึ่ง มาตรา 50 ที่เห็นควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมมีความดังต่อไปนี้

มาตรา 50

“เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษหรือไม่ก็ตาม ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดหรือจะกระทำความผิด โดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ หรือเนื่องจากการ

ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหากผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไป อาจจะทำ ความผิดเช่นนั้นขึ้นอีก ศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ หรือพิพากษายกฟ้องแล้วแต่กรณีก็ได้”

จากข้อเสนอแนะข้างต้น หากได้มีการกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการบังคับใช้ มาตรการเสริมและแทนการปรับในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรการเสริมโทษ ปรับที่มุ่งใช้เสริมการลงโทษปรับให้มีประสิทธิภาพ หรือการใช้มาตรการแทนการลงโทษปรับใน กรณีที่เล็งเห็นแล้วว่า การลงโทษปรับอาจไม่ผลในทางข่มขู่ยับยั้งเท่าที่ควรหรือเกิดผลกระทบ ในทางลบแก่ผู้กระทำความผิด หรือกรณีการกำหนดมาตรการเสริมและแทนการปรับที่ใช้บังคับ ในกรณีนี้ติดบุคคลเป็นผู้กระทำความผิด มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลให้การบังคับโทษปรับมี ประสิทธิภาพและเป็นไปตามความมุ่งหมายของการลงโทษมากยิ่งขึ้น